

Bezpečnostní kamerové systémy

1 *Winston byl na náměstí Vítězství ještě před domluvenou hodinou. A pak spatřil dívku u paty*
2 *pomníku, jak čte, nebo dělá, že čte, nápis, který se spirálovitě vinul okolo sloupu. Nebylo*
3 *bezpečné se k ní přiblížit, dokud se tu neshromáždí víc lidí. Všude kolem sloupu byly*
4 *obrazovky.—George Orwell, 1984*

5 *Na sledování záznamu z kamerového systému CCTV bylo přiděleno několik stovek policistů. Asi okolo*
6 *8. hodiny večerní jeden policista objevil přesně to, co Clarke hledal: podoby čtyř mladých lidí*
7 *s batohy. Hussainovu tvář bylo snadné identifikovat. —London Times, popis sledování pomocí*
8 *kamerového systému CCTV a identifikace pumových atentáčníků z londýnského metra z roku 2005.*

9 Vypadá to, že bezpečnostní kamery jsou dnes všude...na dálnicích i ve školách, na nárožích i na
10 obyčejných náměstích. Tuto technologii využívají stále více vlády jednotlivých zemí i územní
11 samosprávy, podniky i soukromé organizace. Ukrajinská vláda apelovala na státní banky, aby si
12 nainstalovaly systém bezpečnostních kamer. V Rusku, Estonsku a Litvě jsou vládou nařízené
13 bezpečnostní kamery nainstalované ve všech veřejných prostorech, a to i na náměstích a přestupních
14 stanicích. V Srbsku a Ázerbájdžánu se bezpečnostní kamerový systém používá na státních školách. Stejně
15 je tomu tak i v Chicagu, Los Angeles a Fairfaxu ve Virginii. V Moskvě, Bukurešti, Washingtonu a v
16 jiných hlavních městech hlídají bezpečnostní kamery veřejná prostranství.

17 **Co to je bezpečnostní kamerový systém?**

18 Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva definuje bezpečnostní kamerový systém jako
19 „technologii zajišťující sledování pomocí kamer, kterou mohou státní orgány vybrat, nainstalovat a
20 využívat na veřejných prostranstvích za účelem prevence kriminality či dokonce stíhání pachatelů
21 trestných činů. Systém se zpravidla skládá z řady videokamer, které tvoří uzavřený televizní okruh
22 (closed circuit television, CCTV)...kde operátoři sledují soubor televizních obrazovek” (“Posudek ke
23 sledování veřejných prostranství pomocí bezpečnostního kamerového systému. . . ,” 2007). Obraz se poté
24 monitoruje a nahrává. Tento typ kamerového systému se nezaměřuje na žádnou konkrétní osobu, ale
25 “shromažďuje obrazový materiál a informace k případnému využití v budoucnu” (Sněmovna lordů,
26 “Sledování: Občané a stát,” 2009).

27 Státní orgány využívají kamerový systém při řešení různých otázek, například prevence kriminality,
28 vyšetřování trestných činů, zajišťování veřejné bezpečnosti, řízení dopravy, sledování davů a zajišťování
29 vládní i národní bezpečnosti. Veřejné systémy se používají ve veřejných budovách a náměstích, na
30 přestupních stanicích a parkovištích, na ulicích, v nákupních střediscích a v bytových zástavbách. Zdaleka
31 největší projekt průmyslových televizí realizovali ve Velké Británii, kde bylo instalováno více než 4

32 miliony kamer. Tento počet představuje jednu kameru na každých 14 lidí (Středisko pro zachování
33 soukromí při elektronické komunikaci, “Zaměřeno na využívání bezpečnostních kamer”, prosinec 2005).

34 Systémy bezpečnostních kamer jsou poměrně finančně nákladné a mají v boji s trestnou činností
35 omezené využití; podle jedné studie realizované ve Velké Británii se zjistilo, že dobrý systém osvětlení je
36 při potírání kriminality mnohem efektivnější a mnohem méně finančně nákladný (NACRO, 2002). Policie
37 i veřejnost však systém velmi podporuje: když už jsou kamery jednou nainstalovány, málokdy se
38 odstraňují. Řada z nich se instaluje za přispění veřejnosti, jiné nikoliv.

39 **Technologie bezpečnostních kamerových systémů**

40 Sledování pomocí videokamer je v mnoha ohledech lepší než lidské pozorování. Noční vidění,
41 transfokace (zooming) a možnosti automatického vyhledávání například umožňují, aby takové systémy
42 „viděly“ věci, které neuvidí ani vyškolení lidé. S deseti kamerami a několika monitory na dispečinku
43 mohou státní orgány účinně monitorovat, vyhledávat, identifikovat a zaznamenávat události a místa lépe
44 než o mnoho větší počet pozorovatelů v terénu.

45 Technologie rovněž umožňuje, aby stát *omezil* shromažďované informace jen na určité typy a omezil
46 přístup k těmto informacím. Jeden projekt týkající se ústavy realizovaný ve Washingtonu například
47 vysvětluje, že program “digital masking” je možné využívat k tomu, aby automaticky rozostřoval tváře
48 osob, které se na záznamu objevují, ale nemají relevanci pro sledování. Ukládaná data je možné šifrovat
49 pomocí elektronických “klíčů”, a zajistit tak ochranu proti neoprávněnému přístupu. Údaje mohou rovněž
50 získat digitální “vodoznak” k prokázání pravosti záznamů a k ověření kdo, kde a kdy měl přístup
51 k záznamům (“Pokyny k používání veřejných kamerových systémů,” 2007).

52 **Soukromí, anonymita a demokracie**

53 Důležitou demokratickou zásadou je to, že počínání vlády je omezeno zákony. Vláda existuje proto,
54 aby sloužila lidem, a nikoliv naopak. Lidé se v demokratickém zřízení mohou pohybovat, myslet, setkávat
55 či jinak samostatně projevat bez dohledu ze strany státu. Slovy amerického právníka Louise Brandeise
56 má člověk v demokratickém státu právo “být nechán na pokoji” (*Olmstead v. United States*, 1928). To je
57 základ práva na soukromí.

58 Soukromí představuje právo rozhodovat o vlastním těle a ponechat si pro sebe informace o svém
59 zdravotním stavu. Je to právo nepustit druhé na svůj majetek a ponechat si pro sebe informace o oblečení,
60 které si kupujete nebo knihách, které čtete. S tím související je právo na anonymitu — tj. očekávání, že
61 vaše činnost nebude sledována státem. Podle Evropského soudu pro lidská práva jsou i setkání na
62 veřejnosti považována za součást “soukromého života” (Benátská komise, 2007).

63 Za komunistického režimu ukazoval dohled státních bezpečnostních orgánů lidem často moc
64 komunistické strany a státu. Lidé, kteří zpochybňovali vládu nebo jí odporovali, nedostali práci, byli na
65 základě získaných bezpečnostních informací posláni do vězení, museli odejít do exilu nebo byli dokonce
66 popraveni. Ve Spojených státech Federální úřad pro vyšetřování (FBI) prováděl sledování Martina
67 Luthera Kinga, Jr. a dalších vedoucích představitelů Hnutí za občanská práva. Vláda USA rovněž
68 sledovala mírové hnutí v šedesátých letech 20. století, protiatomové hnutí v 80. letech 20. století a
69 demonstrace proti válce v Iráku v letech 2002-3. Získaná data používala k pronásledování, zastrašování a
70 znepřijemňování života osob, které se vyjadřovaly proti vládě a její politice.

71 Jednotlivé demokratické státy uznávají různé formy práva na soukromí. V makedonské ústavě se
72 uvádí, že “Každému občanu je zaručeno právo na soukromí a ochrana jeho soukromého a rodinného
73 života, jeho důstojnosti a pověsti ” (Článek 25). Ázerbajdžán, Litva, Rumunsko, Rusko a Ukrajina mají
74 podobné ochranné mechanismy zaručené ústavou. I když Ústava Spojených států právo na soukromí
75 přímo nezmiňuje, uznal Nejvyšší soud Spojených států právo na soukromí na základě Prvního, Čtvrtého,
76 Pátého, Devátého a Čtrnáctého dodatku (Slobogin, 2002). V rámci Evropské unie i ve Spojených státech
77 musí mít policie k některým prohlídkám příkaz – povolení od soudu.

78 Ochrana soukromí je rovněž ošetřena v mezinárodních smlouvách. Jednou z nich je Mezinárodní pakt
79 o občanských a politických právech, ve kterém se uvádí, že “nikdo nesmí být vystaven svévolnému
80 zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a
81 pověst ” a že “každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům ” (Článek 17).

82 Stejně jako většina jiných práv má i soukromí své hranice. Jednotlivé země se snaží najít rovnováhu
83 mezi ochranou soukromí jednotlivce a společenskou potřebou zajistit bezpečnost. Pokud lékař například
84 diagnostikuje u pacienta prasečí chřipku, je nutné takovou informaci nahlásit státnímu orgánu, aby se
85 zajistila ochrana zdraví veřejnosti. Státy kontrolují cestující v letadlech a prohledávají jejich zavazadla
86 s cílem zajistit bezpečný let. V dobách válek má policie často větší pravomoc sledovat a vyslýchat
87 „podezřelé“ osoby.

88 **Bezpečnostní kamerové systémy ve veřejných prostorech: Strategie “Operation** 89 **Disruption“ v Chicagu”**

90 V roce 2003 v reakci na znepokojení veřejnosti zahájila policie v Chicagu akci „Operation
91 Disruption“. V té době měly ty nejhorší násilné trestné činy v Chicagu spojitost s drogovými trhy na
92 veřejných prostranstvích. V rámci strategie Operation Disruption byly na určených nárožích ulic
93 instalovány dobře viditelné kamery s modře blikajícím světlem. Účelem této strategie bylo ukázat
94 drogovým dealerům, že jsou sledováni, odradit je od obchodování s drogami a omezit násilí s drogami

95 spojené. Strategie Operation Disruption vypadala hned zpočátku velmi úspěšně a členové městského
96 zastupitelstva i různá místní sdružení chtěly kamery instalovat i ve svých čtvrtích. V Denveru v Coloradu
97 dosáhl stejné obliby mezi místními sdruženími podobný projekt nazvaný HALO.

98 Nyní má chicagská policie nainstalovaných tisíce bezpečnostních kamerových jednotek ve školách,
99 autobusech, parcích a dalších veřejných prostranstvích. Všechny jsou zřetelně označeny. Další kamerový
100 systém nazvaný Virtual Shield je navržený pro případy veřejného ohrožení a jeho řízení má na starosti
101 chicagský Úřad pro řízení a komunikaci při řešení krizových situací (Office of Emergency Management
102 and Communications, OEMC).

103 Chicagská policie uchovává záznamy z kamerových systémů maximálně 15 dní. Poté se záznamy
104 přepisují. Údaje jsou šifrovány a ukládány centrálně na policejním ústředí. Jsou vybaveny
105 zabezpečovacími mechanismy při přihlašování a síťovým zabezpečením firewall. Veškerá činnost
106 uživatelů je interně monitorována a kontrolována FBI. Policista získá přístup k videozáznamu jen tehdy,
107 pokud dodrží interní schvalovací postup; do procesu nezasahuje žádný soudce ani neutrální posuzovatel.
108 Policisté, kteří nedodrží postupy nebo použijí systém neoprávněně, jsou podrobeni internímu
109 disciplinárnímu řízení.

110 Oba systémy "Operation Disruption" a "Virtual Shield" jsou koordinovány. Informace mohou
111 oprávnění pracovníci získat z obou systémů. Úřad OEMC má přístup k policejním informacím, avšak
112 k některým informacím Úřadu OEMC je přístup omezen. Spory týkající se přístupu k informacím řeší
113 policejní sbory mezi sebou. Tyto informace mohou rovněž vyžadovat národní bezpečnostní agentury.
114 Neexistuje žádný mechanismus, který by řešil neshody týkající se přístupu k takovým informacím.

115 **Zajištění rovnováhy mezi bezpečností a soukromím**

116 Jedním z návrhů řešení, jak zajistit rovnováhu mezi soukromím jednotlivce a veřejnou
117 bezpečností, je požadovat, aby policie ke sledování záznamů z kamer měla povolení soudu. Zastánci
118 tohoto návrhu tvrdí, že při využívání bezpečnostních kamer vyvstává starý problém demokratického
119 systému: Kdo bude kontrolovat ty, co kontrolují? Jsou toho názoru, že požádat soudce o povolení přístupu
120 k videozáznamům je stejné jako požádat o povolení k domovní prohlídce při získávání důkazů.

121 Zastánci tohoto názoru tvrdí, že svoboda mluvit, pohybovat se a setkávat se s ostatními bez toho,
122 aniž by vás vláda sledovala, je pro demokratickou společnost zásadní. Nejen Winston v díle 1984, i
123 ostatní lidé se chovají jinak, když vědí, že je policie sleduje. Vyžadování povolení od soudce pomáhá
124 zajistit, že cokoli policie na záznamech z bezpečnostních kamer CCTV "uvidí", bude "uváděno" jen
125 tehdy, bude-li existovat souvislost s trestnou činností.

126 Někteří lidé se obávají, že bez soudce nebo jiné neutrální osoby, která rozhodne, co policie smí a

127 nesmí se získanými údaji dělat, mohou státní úředníci takové informace zneužívat. Povinnost získat
128 povolení od soudce znesnadňuje policii vytváření profilů běžných občanů. V případě oprávněné žádosti
129 ze strany policie soudce povolení vydá.

130 Zastánci tohoto názoru rovněž namítají, že běžní občané nemohou vědět, zda policie svých
131 pravomocí využívat bezpečnostní kamerový systém nezneužila. Zároveň nemají jistotu, že policisté
132 porušující zákon budou potrestáni. V důsledku toho je potrestání policistů či odškodnění obětí velmi
133 obtížné. Proto zastánci tohoto názoru namítají, že prevence je nejlepší způsob řešení možného zneužití
134 informací získaných z bezpečnostních kamerových systémů ze strany státu.

135 Odpůrci žádosti o povolení od soudu jsou naopak toho názoru, že demokratické vlády mají
136 chránit nejen práva svých občanů, ale občany samotné. Přílišná ochrana soukromí jednotlivce může mít
137 za následek zničení samotné demokracie.

138 Odpůrci také tvrdí, že soudci nemají dostatečné odborné znalosti a zkušenosti k tomu, aby
139 rozeznali oprávněnost požadavku policie získat přístup k záznamům z bezpečnostních kamer. Tento další
140 krok již tak obtížnou práci boje s kriminalitou činí ještě obtížnější. Dodávají, že soudní systém již nyní
141 bojuje s nedostatkem zdrojů a obrovským počtem případů. Tato další povinnost znamená, že soudci
142 budou muset dělat více za méně peněz.

143 Dobrá policejní práce závisí na včasném zásahu. Pokud bude policie povinna nejprve zažádat
144 soudce o povolení ke sledování záznamů z bezpečnostních kamer, ztratí drahocenný čas. Vyšetřování
145 pumového útoku z londýnského metra ukazuje, jak důležitý je rychlý přístup k údajům z bezpečnostních
146 kamer CCTV. Zbytečné bariéry mezi policií a národními bezpečnostními agenturami mají malou cenu,
147 představují velké riziko a výhody pouze pro pachatele trestných činů.

148 Zastánci povinnosti získat povolení od soudu souhlasí s tím, že rizika jsou obrovská jak pro
149 národní bezpečnost, tak i pro demokracii. Snadná výměna informací z bezpečnostních kamer mezi policií
150 a pracovníky národních bezpečnostních agentur může mít za následek rychlé vytváření spisů o občanech,
151 kteří se “provinili” pouze tím, že vyjádřili politický nesouhlas, na který mají právo. Souhlas ze strany
152 soudce je nutný k zajištění ochrany demokratických práv občanů.

153 Zastánci navíc uvádějí, že sledování pomocí bezpečnostních kamer velmi často působí efektivně
154 jako prevence kriminality. Policie zřídka vidí na kameře, že se schyluje ke spáchání trestného činu, a
155 rychle běží zabránit pachateli v samotném spáchání tohoto činu. Záznamy z bezpečnostních kamer
156 pomáhají policii zjišťovat důkazy o trestných činech, které již spáchány byly – a nikoliv o trestných
157 činech, které jsou páchany v reálném čase. Požádat soudce o povolení přístupu k záznamům
158 z bezpečnostních kamer je rozumné ochranné opatření.

159 A konečně odpůrci kontroly ze strany soudu namítají, že obavy ze zneužívání záznamů
160 z bezpečnostních kamer ze strany policie jsou nepodložené. Policejní předpisy ve většině případů jako
161 prevence proti zneužití postačí. Policejní sbory také mají zavedené postupy – od přeřazení po propuštění –
162 pro těch několik policistů, kteří poruší zákon. Žádat soudce o posouzení každé žádosti není nezbytné.

163 Dokud budou existovat bezpečnostní kamerové systémy, budou i v demokratických zřízeních 21.
164 století existovat otázky zajištění rovnováhy mezi soukromím a bezpečností